

RAPPORTAGE HERIJKING GEMEENTEFONDS

In deze nota wordt een nadere analyse gegeven van de oorzaken en gevolgen van de herverdeling van het gemeentefonds per 1-1-2023 voor de gemeente Zeewolde

Gemeente Zeewolde

Inhoud

0. Bestuurlijke Samenvatting.....	2
1. Uitkomsten naar de stand van augustus 2021	3
1.1 Aanleiding.....	3
1.2 Duiding van de herverdeel-effecten	3
1.3 Verschillen per cluster	4
2. Klassiek domein nader geanalyseerd	6
2.1 Cluster Bestuur en Ondersteuning	6
2.2 Cluster Sport, Cultuur en Recreatie	7
2.3 Cluster Onderwijs	7
2.3 Cluster Infrastructuur Ruimte en Milieu.....	8
2.4 Overige Clusters.....	8
3. Sociaal domein clusters nader geanalyseerd	9
3.1 Cluster Wmo	9
3.2 Cluster Jeugd	11
3.3 Overige clusters	12
4. Algemene eigen middelen nader geanalyseerd	13
4.1 Onroerende Zaakbelasting	13
4.2 Overige eigen middelen.....	14
5. Vergelijking met andere instellingsgemeenten	18
5.1 Voogdij 18+ gemeenten	18
5.2 Gemeenten met veel institutionele huishoudens	18
6. Overige zaken	19
6.1 Ingroeipad	19
6.2 Verdere procesgang/acties.....	19

0. Bestuurlijke Samenvatting

De fondsbeheerders zijn al enige tijd bezig met de herijking van het Gemeentefonds. De bedoeling is dat het nieuwe verdeelmodel ingaat per 1 januari 2023. **Naar de stand van augustus 2021 leidt dit voor Zeewolde tot een nadeel oplopend tot € 56 per inwoner (€ 1,2 mln.).** In deze rapportage wordt ingegaan op de oorzaken van dit nadeel, en waar mogelijk wordt dit nader geanalyseerd.

Het nieuwe verdeelmodel van het Gemeentefonds kent een onderverdeling naar een tweetal domeinen: het Klassiek Domein en het Sociaal Domein. Deze twee domeinen tezamen bepalen aan de hand van een objectief verdeelmodel welke algemene uitkering voor de gemeente noodzakelijk is om de gemeente in staat te stellen haar taken uit te kunnen oefenen. Daarnaast wordt net als bij het vorige verdeelmodel in een bepaalde mate rekening gehouden met de eigen inkomsten van de gemeente (de fondsbeheerders noemen dit de Algemene Eigen Middelen, niet te verwarren met het gemeentelijk begrip algemene middelen of de algemene dekkingsmiddelen als onderdeel van het Programma Bestuur en Ondersteuning). Gemeenten worden geacht deze eigen inkomsten zelf te behalen. De uitkomst van deze domeinen plus de verevening van de eigen inkomsten bepaalt de hoogte van de algemene uitkering voor de gemeente. Het nieuwe verdeelmodel leidt tot een verschuiving van middelen van kleine naar grote gemeenten.

Het totale herverdeeleeffect is voor Zeewolde € 1.245.000 nadelig. Dit is opgebouwd uit:

- Klassiek Domein € 4.231.000 V (het uitgaven domein)
- Sociaal Domein € 1.835.000 N (het uitgaven domein)
- Algemene Eigen Middelen € 3.641.000 N (de eigen inkomsten van de gemeente)

Het voordeel bij het Klassiek domein is vooral het gevolg van een forse verhoging van de bijdrage van het cluster **Bestuur en ondersteuning** met € 3.520.000 V. De nadelen bij het Sociaal domein doen zich vooral voor bij het cluster **Wmo** (€ 1.887.000 N) en **Jeugd** (€ 346.000 N). Tenslotte is de **verevening van de algemene eigen middelen** (de belastingcapaciteit plus de mogelijkheid om andere eigen inkomsten te genereren) fors gestegen ten opzichte van de huidige verdeling, wat leidt tot een nadeel van € 3.641.000 N.

De hogere bijdrage voor Bestuur en ondersteuning is vooral het gevolg van de toegenomen omvang van het takenpakket en de autonome groei als gevolg van onder meer automatisering en communicatie.

De kosten van de grote gemeenten worden voor de Wmo structureel te hoog geschat doordat wordt uitgegaan van gedateerde gegevens uit 2017. Hierdoor krijgen grote gemeenten verhoudingsgewijs teveel middelen toebedeeld, en kleinere gemeenten zoals Zeewolde te weinig. Als gevolg hiervan worden enkele groot stedelijke maatstaven geïntroduceerd. De tweede oorzaak van het nadeel bij Wmo is de herziening van de verdeelmaatstaven die de omvang van het cluster bepalen. Deze herziene verdeelmaatstaven pakken slecht uit voor Zeewolde. Zo zijn de maatstaven bedden en medicijngebruik vervallen, daarvoor in de plaats is de maatstaf "nieuwe regionale centrum" gekomen. Dit laatste zal ook voor Zeewolde een minder grote rol spelen. De centrummaatstaf, maar ook de nadruk op de maatstaf eenpersoonshuishoudens bevoordelen dan ook vooral de grote steden. Bij alle gemeenten met relatief veel personen in institutionele huishoudens wordt een grote korting op het cluster Wmo waargenomen. Dit is niet uitlegbaar.

De wijziging van de huidige verdeelmaatstaven voor het cluster Jeugd pakt voor Zeewolde eveneens slecht uit. Ook hier is een aantal maatstaven in het nieuwe model verdwenen, de maatstaf "nieuwe regionale centrum" verdringt de huidige maatstaven voor jongeren en medicijngebruik.

De verevening van de inkomstenmaatstaven uit de OZB is fors toegenomen, gemeenten worden geacht meer uit de OZB inkomsten te halen. Ook de overige eigen inkomsten worden in het nieuwe verdeelmodel beduidend zwaarder aangeslagen. Dit is vooral het gevolg van de nieuwe berekeningswijze waarin wordt uitgegaan van een fictief bedrag van € 118 per inwoner. Het herverdeeleeffect wat hierdoor ontstaat pakt juist weer gunstig uit voor vooral de G4 gemeenten.

De fondsbeheerders hebben een ingroeipad voorgesteld waarmee het nadeel wordt beperkt tot € 15 per inwoner per jaar, tot een maximum van € 60 per inwoner in 2026. Dat betekent voor Zeewolde dat de totale omvang van het nadeel in 2026 bereikt wordt. Er is een halfzachte toezegging wat er na 2026 gaat gebeuren.

1. Uitkomsten naar de stand van augustus 2021

1.1 Aanleiding

De fondsbeheerders zijn al enige tijd bezig met de herijking van het Gemeentefonds. In februari 2021 werden op basis van cijfers en hoeveelheden uit 2017 de eerste effecten van de nieuwe verdeling gepresenteerd. Sindsdien zijn nog een tweetal publicaties verschenen met daarbij vermeld de op dat moment bekende uitkomsten. Dit betreft de publicaties van:

- Februari 2021
- Juli 2021
- Augustus 2021

Het streven van de fondsbeheerders is om een herverdeling van het gemeentefonds met ingang van het begrotingsjaar 2023 in te laten gaan. Besluitvorming ligt evenwel bij het nieuwe kabinet. De financiële uitkomsten van deze herijking heeft een belangrijk structureel financieel effect voor de gemeente Zeewolde. Eerder bent u hierover al middels een memo geïnformeerd. In deze rapportage wordt ingegaan op een nadere duiding van het verschil tussen de huidige verdeling en de beoogde verdeling van naar de stand van augustus 2021. Het gaat daarbij dus om een nadere duiding van de vraag wat is de oorzaak dat Zeewolde nadeelgemeente is?

Wel moet bedacht worden, dit zijn de cijfers van *dit* moment. De status van de uitkomsten is nog verre van definitief dit mede i.v.m. de recentelijk uitgebrachte advisering van het ROB, de protesten vanuit de gemeenten, alsmede de nog uit te brengen advisering van de VNG. Bovenal moet een nieuw kabinet hierover nog een besluit nemen. Ten slotte volgt nog een actualisatieslag naar 2023. De cijfers zullen dus nog zeker veranderen!

De thans bekende cijfers naar de stand van augustus 2021 leidt voor alle drie de brongemeenten tot grote structurele nadelen voor de meerjarenbegroting. In onderstaande tabel is het effect van de cijfers van de nieuwe verdeling vergeleken met de huidige verdeling naar peil 2019:

Onderdeel	Sociaal Domein	Klassiek Domein	Alg Eigen Middelen	Totaal Herdeel Effect
basis effect (+ = voord - = nadeel)	vol nw 2019 per inw	vol nw 2019 per inw	vol nw 2019 per inw	vol nw 2019 per inw
Ermelo	-181	208	-145	-118
Harderwijk	-120	230	-136	-26
Zeewolde	-82	190	-163	-56

Voor Zeewolde betekent dit een nadeel van afgerond € 56 per inwoner (€ 1,2 mln.).

De invoering van het woonplaatsbeginsel per 1 januari 2022 is geen onderdeel van het herverdeeleffect, maar is een apart traject. Wel heeft dit raakvlakken welke door het ministerie van BZK vooralsnog niet worden onderkend, maar er wel degelijk zijn. Dit is ook door het ROB onderkend en in haar adviesrapport genoemd.

1.2 Duiding van de herverdeeleffecten

Het nieuwe verdeelmodel kent een tweetal domeinen: het Klassiek en het Sociaal domein. Deze twee domeinen tezamen bepalen aan de hand van een objectief verdeelmodel welke algemene uitkering voor de gemeente noodzakelijk is om de gemeente in staat te stellen haar taken uit te kunnen oefenen. Daarnaast wordt net als bij het vorige verdeelmodel in een bepaalde mate rekening gehouden met de eigen inkomsten (de fondsbeheerders noemen dit de Algemene Eigen Middelen, niet te verwarren met het gemeentelijk begrip algemene middelen of de algemene dekkingsmiddelen als onderdeel van het Programma Bestuur en

Ondersteuning). Gemeenten worden geacht deze eigen inkomsten zelf te behalen. De uitkomst van deze domeinen plus de verevening van de eigen inkomsten bepaalt de hoogte van de algemene uitkering voor de gemeente.

Ieder domein kent weer een verdere onderverdeling naar clusters, waarin een aantal taakvelden samenkomen. De fondsbeheerders en de VNG hebben in september 2019 gekozen voor de volgende clusterindeling als basis voor de nieuwe verdeling:

Klassiek domein	Sociaal domein	Algemene Eigen Middelen
Bestuur en ondersteuning	Sociale basisvoorzieningen	Onroerendezaakbelasting
Veiligheid	Individuele voorzieningen Jeugd	Overige Eigen Middelen
Onderwijs	Individuele voorzieningen Wmo	
Sport, cultuur en recreatie	Participatie	
Infrastructuur, ruimte, milieu		

Het totale herverdeeffect voor Zeewolde bedraagt, naar de stand van augustus 2021, € 1.245.000 nadelig. Dit is opgebouwd uit:

- Klassiek domein € 4.231.000 V
- Sociaal domein € 1.835.000 N
- Algemene Eigen Middelen € 3.641.000 N

De uitkomsten wordt ook wel uitgedrukt in een bedrag per inwoner. Voor Zeewolde betekent dit een nadeel van afgerond € 56 per inwoner opgebouwd uit:

Totaal nadeel	Sociaal domein	Klassiek domein	Alg. eigen middelen
-55,83 N	-82,27 N	189,65 V	-163,21 N

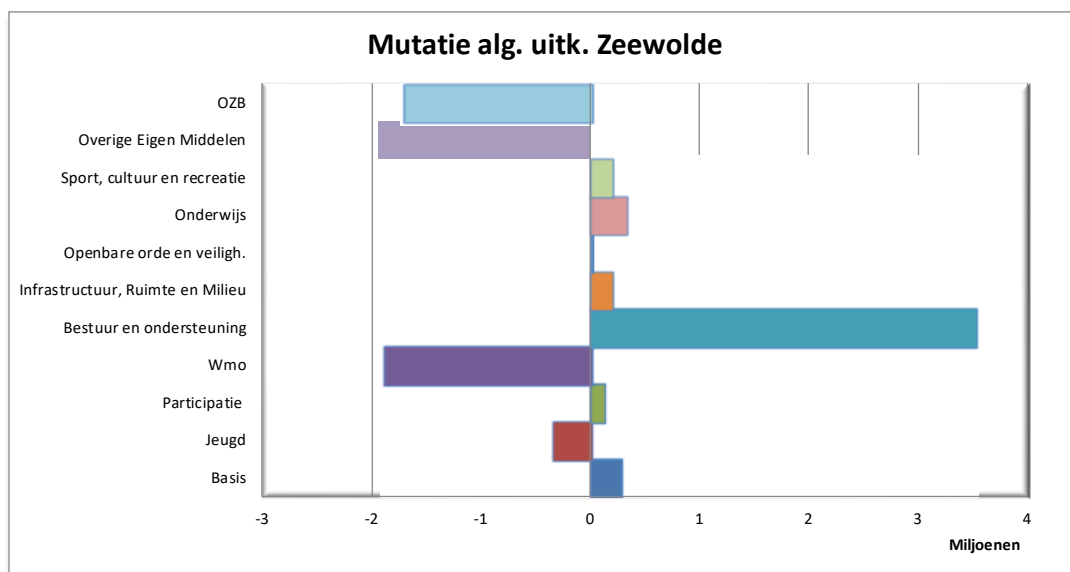
Voor de uitvoering van de zgn. Klassieke taken gaat de gemeente Zeewolde meer geld ontvangen. Ondanks het feit dat ook Zeewolde oplopende kosten kent voor het Sociaal domein, krijgt ook zij te maken met een teruglopende bijdrage voor het Sociaal domein. Deze afname is bovendien groter dan landelijk gemiddeld. Ook de eigen inkomsten tellen voortaan zwaarder mee, wat betekent dat een groter bedrag verevend wordt.

Zeewolde wijkt af van het landelijk gemiddelde: de plus voor het Klassiek domein valt lager uit, de min bij het Sociaal domein valt hoger uit en de verevening van de eigen middelen valt eveneens hoger uit.

Zeewolde	Totaal effect herverdeling	Sociaal domein	Klassiek domein	SVB = vast bedrag	Algemene eigen middelen
Totaal herverdeel effect	-1.245.441	-1.835.297	4.230.854	0	-3.640.998
Per inwoner	-55,83	-82,27	189,65	0	-163,21
Landelijk effect per inw	0,00	-69,74	219,19	-16,26	-133,19
Verskil tov landelijk	-55,83	-12,53	-29,54	16,26	-30,02

1.3 Verschillen per cluster

Bovenstaand cijfers zijn nog eens grafisch weergegeven. Uit onderstaande grafiek valt op te maken voor welke clusters de gemeente juist minder en voor welke clusters de gemeente meer ontvangt. Dit is afgezet ten opzichte van de huidige verdeling. Grootste uitschieters zijn de clusters Jeugd, Wmo, Bestuur en Ondersteuning evenals de Overige eigen middelen en OZB.

In de volgende hoofdstukken zullen de grootste plussen en minnen nader worden bekeken.

Sociaal Domein		
Basis	274.315 V	
Jeugd	-346.097 N	
Participatie	123.073 V	
Wmo	-1.886.587 N	
		-1.835.296 N
Klassiek Domein		
Bestuur en ondersteuning	3.519.974 V	
Infrastructuur, Ruimte en Milieu	190.443 V	
Openbare orde en veilig.	5.143 V	
Onderwijs	323.486 V	
Sport, cultuur en recreatie	191.808 V	
		4.230.854 V
Algemene Eigen Middelen		
Overige Eigen Middelen	-1.936.327 N	
OZB	-1.704.671 N	
		-3.640.998 N
Totaal		-1.245.440 N

2. Klassiek domein nader geanalyseerd

Het Klassiek domein is in het nieuwe verdeelmodel nader onderverdeeld naar de clusters:

1. Bestuur en ondersteuning (B&O)
2. Infrastructuur, Ruimte en Milieu (IRM)
3. Openbare orde en veiligheid (O&V)
4. Onderwijs (OND)
5. Sport, Cultuur en Recreatie (SCR)

Landelijk (gemiddeld) gaan de gemeenten er bij alle clusters van het Klassiek domein op vooruit. Voor de clusters IRM en OND ontvangt de gemeente Zeewolde meer, voor de overige clusters juist weer minder dan landelijk gemiddeld. In totaliteit ontvangt de gemeente voor het Klassiek domein € 29,54 minder dan landelijk gemiddeld, maar nog altijd een plus van € 189,65. Al met al leidt de bijstelling van het Klassiek domein dus tot een forse plus voor Zeewolde. Vooral de fors hogere bijdrage voor Bestuur en Ondersteuning springt eruit.

Zeewolde	Klassiek domein	b&o	irm	o&v	ond	scr
Totaal herverdeelt effect	4.230.854	3.519.974	190.443	5.143	323.486	191.808
Per inwoner	189,65	157,78	8,54	0,23	14,50	8,60
Landelijk effect per inw	219,19	160,32	3,41	15,64	6,00	33,82
Verskil tov landelijk	-29,54	-2,54	5,13	-15,41	8,50	-25,22

2.1 Cluster Bestuur en Ondersteuning

De plus bij het Klassiek domein is vooral het gevolg van een landelijk gemaakte keuze. In de nieuwe verdeling gaan de fondsbeheerders namelijk uit van de totale netto lasten per cluster als benadering voor de collectieve keuzes van de gemeenten. Dit raakt in het bijzonder de clusters Bestuur en Ondersteuning en het cluster Sport, Cultuur & Recreatie.

Voor het cluster Bestuur en Ondersteuning betreft het vooral dat deel dat samenhangt met algemene ondersteuning (bedrijfsvoering) van de gemeente. Daarbij is sprake van een stijging van de gemeentelijke kosten. De stijging van dit onderdeel hangt samen met de toegenomen omvang van het takenpakket en met autonome groei als gevolg van het toegenomen belang van onder meer automatisering en communicatie.

Daarnaast zijn gemeenten sinds de wijziging van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht om alle overhead op één taakveld te verantwoorden. Dit betekent dat deze kosten sindsdien worden toegerekend aan Bestuur en Ondersteuning, terwijl voordien de overhead aan de inhoudelijke taakvelden zelf werd toegerekend. Hiermee wijzigt de omvang van het cluster, en treedt een verschuiving op vanuit alle andere clusters (zowel bij het Klassiek als bij het Sociaal domein) waardoor die juist weer dalen.

Voor alle gemeenten leidt bovenstaande tot een hogere omvang van het cluster Bestuur en Ondersteuning. Voor Zeewolde betekent dit een stijging van de bijdrage met € 3.520.000.

In onderstaande tabel is het verschil uiteengezet tussen de nieuwe en de oude bijdrage voor dit cluster. Opvallend is dat bij de nieuwe verdeling minder verdeelmaatstaven worden gehanteerd (van 11 naar 4). Reeds bestaande en gehandhaafde verdeelmaatstaven krijgen een groter gewicht, met name het aantal "Inwoners" en "Woonruimten". Vooral grote gemeenten profiteren hiervan. We zien overigens dat de aparte bijdrage voor vergoeding raadsleden gemeenten voor Zeewolde verdwijnt, deze gaat op in de nieuwe maatstaven. De uitgaven blijven uiteraard gewoon overeind.

Status	Cluster	Maatstaf	Aantal	Gewicht	Uitkeringsfactor	Uitkering
Huidig 2019	B&O	bedrijfsvestigingen	2.988,00	6,7900	1,539	31.224
Huidig 2019	B&O	bewoonde oorden 1931	0	18,1900	1,539	0
Huidig 2019	B&O	inwoners	22.309,00	53,2300	1,539	1.827.548
Huidig 2019	B&O	minderheden	590	21,8700	1,539	19.858
Huidig 2019	B&O	minderheden boven drempel	0	44,1000	1,539	0
Huidig 2019	B&O	omgevingsadressendichtheid	8.007,61	-3,7100	1,539	-45.720
Huidig 2019	B&O	oppervlakte land	24.710,00	1,0500	1,539	39.930
Huidig 2019	B&O	regionale klantenpotentielen	9.530,00	-2,7300	1,539	-40.039
Huidig 2019	B&O	vast bedrag	1	184.045,4900	1,539	283.242
Huidig 2019	B&O	Vergoeding raadsleden gemeenten	77780	1	1	77.780
Huidig 2019	B&O	woonruimten	9.935,00	30,2600	1,539	462.667
						€ 2.656.490

Status	Cluster	Maatstaf	Aantal	Gewicht	Uitkeringsfactor	Uitkering
Nieuw 2019	B&O	inwoners	22.309,00	202,5390	1,0479	€ 4.734.942
Nieuw 2019	B&O	omgevingsadressendichtheid	8.007,61	3,6338	1,0479	€ 30.492
Nieuw 2019	B&O	vast bedrag	1	525.736,4039	1,0479	€ 550.927
Nieuw 2019	B&O	woonruimten	9.935,00	82,6144	1,0479	€ 860.101
						€ 6.176.462

verschil **€ 3.519.972**

2.2 Cluster Sport, Cultuur en Recreatie

Ook hier weer neemt het aantal maatstaven af. In het nieuwe verdeelmodel krijgen vooral het aantal "Inwoners" een hoger gewicht. Nieuw is de "Centrummaatstaf". Het "aantal Huishoudens" en de "Klantenpotentiëlen" wordt juist niet meer meegenomen in de verdeling.

CLUSTER SCR		verschil in aantal Q	verschil in gewicht P	hoeveelheids verschil	prijsverschil	herverdeeleffect
SCR	inwoners	0	69,47	€ 0,00	€ 69,47	€ 69,47
SCR	nieuwe landelijke centrummaatstaf	10.650	47,54	€ 0,00	€ 22,70	€ 22,70
SCR	nieuwe regionale centrummaatstaf (max 60km)	11.760	32,02	€ 0,00	€ 16,88	€ 16,88
SCR	nieuwe lokale centrummaatstaf (max 20km)	22.180	5,71	€ 0,00	€ 5,68	€ 5,68
SCR	regionale klantenpotentielen	-9.530	-14,11	€ -6,03	€ 0,00	€ -6,03
SCR	huishoudens	-9.471	-113,70	€ -48,27	€ 0,00	€ -48,27
SCR	lokale klantenpotentielen	-21.190	-54,57	€ -51,83	€ 0,00	€ -51,83
				€ -106,13	€ 114,73	€ 8,60

In onderstaande tabel zien we de verschillen tussen de oude en nieuwe verdeling terug.

<i>verdeelmaatstaven</i>	<i>Oud</i>	<i>Nieuw</i>
maatstaven mbt klantenpotentiëlen	1.291.000	0
centrummaatstaf	0	1.010.000
inwoners	1.856.000	3.406.000
huishoudens	<u>1.077.000</u>	<u>0</u>
Totaal	€ 4.224.000	€ 4.416.000

Dit leidt per saldo tot een hogere bijdrage van € 192.000 V.

2.3 Cluster Onderwijs

Ook voor het cluster Onderwijs veranderen de verdeelmaatstaven.

CLUSTER OND		verschil in aantal Q	verschil in gewicht P	hoeveelheids verschil	prijsverschil	herverdeel-effect
OND	oppervlakte land	0	12,68	€ 0,00	€ 14,04	€ 14,04
OND	huishoudens met laag inkom	135	118,39	€ 0,41	€ 6,93	€ 7,34
OND	niet-westerse migratieach	1262	88,46	€ 0,00	€ 5,00	€ 5,00
OND	onderwijsachterstand	629,44	158,06	€ 0,00	€ 4,46	€ 4,46
OND	groei leerlingen	0	304,6	€ 0,00	€ 0,76	€ 0,76
OND	regionale klantenpotentie	9530	-0,11	€ -0,05	€ 0,00	€ -0,05
OND	oppervlakte binnenwater	-2176	-13,74	€ -1,34	€ 0,00	€ -1,34
OND	inwoners	-22309	-1,66	€ -1,66	€ 0,00	€ -1,66
OND	omgevingsadressendichthe	-8007,61	-4,74	€ -1,70	€ 0,00	€ -1,70
OND	kernen	-6	-7100,25	€ -1,91	€ 0,00	€ -1,91
OND	minderheden	-590	-77,61	€ -2,05	€ 0,00	€ -2,05
OND	leerlingen voortgezet onder	0	-191,24	€ 0,00	€ -4,13	€ -4,13
OND	jongeren	0	-18,96	€ 0,00	€ -4,26	€ -4,26
				€ -8,30	€ 22,80	€ 14,50

Het totaal van de maatstaven gaat van 15 naar 9. In onderstaande tabel zien we de verschillen tussen de oude en nieuwe verdeling terug. We zien dat de nadruk iets meer op de sociale en fysieke structuur van de gemeente komt te liggen, en iets minder op de demografische structuur van de gemeente. Dit leidt per saldo tot een hogere bijdrage voor Zeewolde van € 324.000 V

<i>verdeelmaatstaven</i>	<i>Oud</i>	<i>Nieuw</i>
leerlingen/onderwijsachterstand	306.000	330.000
maatstaven ihkv sociale structuur	124.000	354.000
demografische maatstaven	1.500.000	1.367.000
fysieke maatstaven	409.000	654.000
overige maatstaven	44.000	0
Totaal	€ 2.382.000	€ 2.705.000

2.3 Cluster Infrastructuur Ruimte en Milieu

Ook voor het cluster IRM veranderen de verdeelmaatstaven. In het nieuwe verdeelmodel zien we dat de maatstaven samenhangend met de sociale structuur en de demografie verdwijnen. Fysieke gegevens zoals oppervlakte en bebouwingsgegevens krijgen juist een iets hoger gewicht. Het totaal van de maatstaven gaat van 31 stuks naar 20.

In onderstaande tabel zien we de verschillen tussen de oude en nieuwe verdeling terug.

<i>verdeelmaatstaven</i>	<i>Oud</i>	<i>Nieuw</i>
demografische maatstaven	390.000	0
maatstaven ihkv sociale structuur	78.000	0
fysieke maatstaven	4.925.000	5.426.000
overige maatstaven	<u>1.155.000</u>	<u>1.314.000</u>
Totaal	€ 6.549.000	€ 6.739.000

Dit leidt per saldo tot een hogere bijdrage voor Zeewolde van € 190.000 V

2.4 Overige Clusters

De verschillen voor het cluster Openbare Orde en Veiligheid (€5.000 V) is voor Zeewolde relatief beperkt. Dit wordt daarom niet verder toegelicht.

3. Sociaal domein clusters nader geanalyseerd

Het Sociaal domein is in het nieuwe verdeelmodel nader onderverdeeld naar de clusters:

1. Basisvoorzieningen
2. Jeugd
3. Participatie
4. Wmo

In totaliteit leidt de herverdeling voor de gemeente tot een nadeel bij het Sociaal domein. Voor bijna al deze onderdelen ontvangt de gemeente minder dan landelijk gemiddeld (€ -82 vs € -70 per inwoner). Dit is op zichzelf een vreemde constatering daar de gemeente juist afgelopen jaren te maken heeft gehad met (sterk) oplopende kosten. Vooral de korting op Wmo (€ -85 /inwoner) springt er uit.

Verwachte korting per inwoner per 1-1-2023

Zeewolde	sociaal domein	basis	jeugd	participatie	wmo
Totaal herverdeelt effect	-1.835.296	274.315	-346.097	123.073	-1.886.587
Per inwoner	-82,26	12,30	-15,51	5,52	-84,57
Landelijk effect per inw	-69,74	-7,01	18,23	-6,40	-74,56
Verskil tov landelijk	-12,52	19,31	-33,74	11,92	-10,01

3.1 Cluster Wmo

De gemeente Zeewolde ontvangt als gevolg van de herijking € 1.887.000 minder voor het cluster Wmo.

Status	Cluster	Maatstaf	Aantal	Gewicht	Uitkeringsfactor	Uitkering
Huidig 2019	WMO	bedden	10.950,00	0,81	1,539	€ 13.650
Huidig 2019	WMO	bijstandsonvangers	291,33	-53,95	1,539	-€ 24.189
Huidig 2019	WMO	eenpersoonshuishoudens	2.928,00	21,828	1,539	€ 98.360
Huidig 2019	WMO	eenpersoonshuishoudens 65 t/m 74 jaar	325	15,69	1,539	€ 7.848
Huidig 2019	WMO	eenpersoonshuishoudens 75 t/m 84 jaar	274	62,77	1,539	€ 26.469
Huidig 2019	WMO	eenpersoonshuishoudens 85 jaar en ouder	153	109,82	1,539	€ 25.859
Huidig 2019	WMO	gemiddeld gestandaardiseerd inkomen 65 t/m 74	480,24	112,06	1,539	€ 82.822
Huidig 2019	WMO	gemiddeld gestandaardiseerd inkomen 75 t/m 84	271,46	448,31	1,539	€ 187.291
Huidig 2019	WMO	gemiddeld gestandaardiseerd inkomen 85 jaar en	94,9	784,53	1,539	€ 114.581
Huidig 2019	WMO	huishoudens	9.471,00	11,68	1,539	€ 170.244
Huidig 2019	WMO	huishoudens met laag inkomen	2.165,00	0,79	1,539	€ 2.632
Huidig 2019	WMO	huishoudens met laag inkomen 65 t/m 74 jaar	128,29	122,86	1,539	€ 24.257
Huidig 2019	WMO	huishoudens met laag inkomen 75 t/m 84 jaar	72,52	491,05	1,539	€ 54.803
Huidig 2019	WMO	huishoudens met laag inkomen 85 jaar en ouder	25,35	858,18	1,539	€ 33.483
Huidig 2019	WMO	huishoudens met laag inkomen boven drempel	1.171,50	244,5547	1,539	€ 440.910
Huidig 2019	WMO	inwoners	22.309,00	22,0321	1,539	€ 756.429
Huidig 2019	WMO	inwoners jonger dan 65 jaar	19.455,00	4,03	1,539	€ 120.661
Huidig 2019	WMO	inwoners ouderen 65 t/m 74 jaar	1.705,00	0,18	1,539	€ 472
Huidig 2019	WMO	inwoners ouderen 85 jaar en ouder	264	0,18	1,539	€ 73
Huidig 2019	WMO	jongeren	5.012,00	0,68	1,539	€ 5.245
Huidig 2019	WMO	kernen > 500 adressen	3	3465,3823	1,539	€ 15.999
Huidig 2019	WMO	lokale klantenpotentielen	21.190,00	4,9651	1,539	€ 161.916
Huidig 2019	WMO	medicijngebruik met drempel	2.024,27	303,1032	1,539	€ 944.258
Huidig 2019	WMO	minderheden	590,00	0,66	1,539	€ 599
Huidig 2019	WMO	omgevingsadressendichtheid	8.007,61	-6,7117	1,539	-€ 82.712
Huidig 2019	WMO	ouderen	2.854,00	88,9984	1,539	€ 390.902
Huidig 2019	WMO	ouderen 75 t/m 85	885,00	25,78	1,539	€ 35.112
Huidig 2019	WMO	regionale klantenpotentielen	9.530,00	1,19	1,539	€ 17.453
Huidig 2019	WMO	uitkeringsontvangers	1.166,33	53,5	1,539	€ 96.030
Huidig 2019	WMO	uitkeringsontvangers minus bijstandsonvangers	875,00	152,2572	1,539	€ 205.030
Huidig 2019	WMO	wajongeren	222,00	630,4092	1,539	€ 215.381
						€ 4.141.868

Status	Cluster	Maatstaf	Aantal	Gewicht	Uitkeringsfactor	Uitkering
Nieuw 2019	WMO	eenpersoonshuishoudens	2.928,00	162,20	1,0479	€ 497.675
Nieuw 2019	WMO	huishoudens met laag inkomen boven drempel	1.306,50	510,91	1,0479	€ 699.492
Nieuw 2019	WMO	inwoners 75+ met drempel	0,00	1.288,57	1,0479	€ 0
Nieuw 2019	WMO	kernen	6,00	23.052,97	1,0479	€ 144.945
Nieuw 2019	WMO	laag opleidingsniveau met drempel	1.168,80	255,74	1,0479	€ 313.230
Nieuw 2019	WMO	nieuwe regionale centrummaatstaf (max 60km)	11.760,00	48,68	1,0479	€ 599.942
						€ 2.255.284

verschil € -1.886.584

De fondsbeheerders hebben zich als startpunt gericht op een verouderd uitgavenpatroon van de gemeenten uit 2017. Daaruit bleek dat de totale omvang van het cluster Wmo landelijk kleiner was uitgevallen. Geconcludeerd werd dat gemeenten hier dus minder kosten gemaakt hebben dan verondersteld is in de huidige verdeling. Daarmee ging de fondsbeheerders er vanuit dat deze lijn kon worden doorgetrokken. Hierop is inmiddels stevige kritiek gekomen. Bekend is dat juist de uitgaven voor de kleinere gemeenten in de periode 2017 relatief lager waren dan voor de grote (G4) gemeenten. Pas in de jaren daarna heeft bij de kleine gemeenten een inhaalslag plaatsgevonden. Hiermee worden de kosten van grote(re) gemeenten dus structureel hoger geschat dan van kleinere, terwijl het een incidenteel gevolg is van het peiljaar 2017.

Door de fondsbeheerders is ook geen rekening gehouden met het veranderde Wmo landschap sinds 2017, zoals de eventuele aanzuigende werking van het abonnementstarief op het uitgavenpatroon van de gemeente.

In onderstaande tabel zien we de verschillen tussen de oude en nieuwe verdeling terug. De weergegeven gewichten zijn de oorspronkelijke gewichten vermenigvuldigd met de uitkeringsfactoren, indien van toepassing. Voor de huidige verdeling 2019 is de uitkeringsfactor gelijk aan 1,0479 en voor de nieuwe verdeling 2019 is dit gelijk aan 1,5390. Het hoeveelheidsverschil per inwoner is in sommige situaties gelijk aan 0 in verband met het wel of niet voorkomen van deze maatstaven in de huidige en/of nieuwe verdeling.

CLUSTER WMO		verschil in aantal Q	verschil in gewicht P	hoeveelheids verschil	prijsverschil	herverdeeleffect
WMO	bedden	-10.950,00	-1,25	€ -0,61	€ 0,00	€ -0,61
WMO	bijstandsonvangers	-291,33	83,03	€ 1,08	€ 0,00	€ 1,08
WMO	eenpersoonshuishoudens	0,00	136,38	€ 0,00	€ 17,90	€ 17,90
WMO	eenpersoonshuishoudens 65 t/m 74 jaar	-325,00	-24,15	€ -0,35	€ 0,00	€ -0,35
WMO	eenpersoonshuishoudens 75 t/m 84 jaar	-274,00	-96,60	€ -1,19	€ 0,00	€ -1,19
WMO	eenpersoonshuishoudens 85 jaar en ouder	-153,00	-169,01	€ -1,16	€ 0,00	€ -1,16
WMO	gemiddeld gestandaardiseerd inkomen 65 t/m 74 jaar	-480,24	-172,46	€ -3,71	€ 0,00	€ -3,71
WMO	gemiddeld gestandaardiseerd inkomen 75 t/m 84 jaar	-271,46	-689,94	€ -8,40	€ 0,00	€ -8,40
WMO	gemiddeld gestandaardiseerd inkomen 85 jaar en ouder	-94,90	-1.207,37	€ -5,14	€ 0,00	€ -5,14
WMO	huishoudens	-9.471,00	-17,98	€ -7,63	€ 0,00	€ -7,63
WMO	huishoudens met laag inkomen	-2.165,00	-1,22	€ -0,12	€ 0,00	€ -0,12
WMO	huishoudens met laag inkomen 65 t/m 74 jaar	-128,29	-189,08	€ -1,09	€ 0,00	€ -1,09
WMO	huishoudens met laag inkomen 75 t/m 84 jaar	-72,52	-755,71	€ -2,46	€ 0,00	€ -2,46
WMO	huishoudens met laag inkomen 85 jaar en ouder	-25,35	-1.320,72	€ -1,50	€ 0,00	€ -1,50
WMO	huishoudens met laag inkomen boven drempel	135,00	159,03	€ 2,28	€ 9,31	€ 11,59
WMO	inwoners	-22.309,00	-33,91	€ -33,91	€ 0,00	€ -33,91
WMO	inwoners jonger dan 65 jaar	-19.455,00	-6,20	€ -5,41	€ 0,00	€ -5,41
WMO	inwoners ouderen 65 t/m 74 jaar	-1.705,00	-0,28	€ -0,02	€ 0,00	€ -0,02
WMO	inwoners ouderen 85 jaar en ouder	-264,00	-0,28	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00
WMO	jongeren	-5.012,00	-1,05	€ -0,24	€ 0,00	€ -0,24
WMO	kernen	6,00	24.157,54	€ 0,00	€ 6,50	€ 6,50
WMO	kernen > 500 adressen	-3,00	-5.333,14	€ -0,72	€ 0,00	€ -0,72
WMO	laag opleidingsniveau met drempel	1.168,80	267,99	€ 0,00	€ 14,04	€ 14,04
WMO	lokale klantenpotentielen	-21.190,00	-7,64	€ -7,26	€ 0,00	€ -7,26
WMO	medicijngebruik met drempel	-2.024,27	-466,47	€ -42,33	€ 0,00	€ -42,33
WMO	minderheden	-590,00	-1,02	€ -0,03	€ 0,00	€ -0,03
WMO	nieuwe regionale centrummaatstaf (max 60km)	11.760,00	51,02	€ 0,00	€ 26,89	€ 26,89
WMO	omgevingsadressendichtheid	-8.007,61	10,33	€ 3,71	€ 0,00	€ 3,71
WMO	ouderen	-2.854,00	-136,97	€ -17,52	€ 0,00	€ -17,52
WMO	ouderen 75 t/m 85	-885,00	-39,67	€ -1,57	€ 0,00	€ -1,57
WMO	regionale klantenpotentielen	-9.530,00	-1,83	€ -0,78	€ 0,00	€ -0,78
WMO	uitkeringsontvangers	-1.166,33	-82,34	€ -4,30	€ 0,00	€ -4,30
WMO	uitkeringsontvangers minus bijstandsonvangers	-875,00	-234,32	€ -9,19	€ 0,00	€ -9,19
WMO	wajongers	-222,00	-970,19	€ -9,65	€ 0,00	€ -9,65
				€ -159,22	€ 74,64	€ -84,58

In het oude model gaf een aantal maatstaven de Wmo van de gemeenten beter aan (denk aan "Bedden", "Medicijngebruik" en "Wajongers"). Daarvoor in de plaats is nu de "Nieuwe regionale Centrum maatstaf" gekomen. Voorts is het gewicht bij de maatstaf "Inwoners 75+" alsmede "(eenpersoons)Huishoudens" groter dan onder het oude model. De maatstaf "Centrum", maar ook de nadruk op de maatstaf "Eenpersoonshuishoudens" (denk aan bijvoorbeeld studenten) bevoordeelt vooral de grote steden. In onderstaande tabel zien we de verschillen tussen de oude en nieuwe verdeling terug.

<i>verdeelmaatstaven</i>	<i>Oud</i>	<i>Nieuw</i>
bedden/medicijngebr./Wajongers	1.173.000	0
inwoners	882.000	0
ouderen	427.000	0
kernen, klantenpotentieel/ regionale centrummaatstaf	113.000	745.000
huishoudens	726.000	699.000
eenpersoonshuishoudens.	159.000	498.000

overig maatstaven (vnl. soc.structuur)

662.000

313.000

Totaal

€ 4.142.000

€ 2.255.000

Een van de kritiekpunten op het nieuwe verdeelmodel is dat de vereenvoudiging van het gemeentefonds met name voor de "Wmo" te ver is doorgeschoten, het aantal verdeelmaatstaven is dan ook veel te fors teruggebracht (van 31 naar 6). Voor veel gemeenten, zo ook voor Zeewolde, heeft dit geleid tot een nadeel. Een andere verklaring voor dit nadeel is dat groot stedelijke kenmerken een te groot gewicht hebben gekregen. Tenslotte noemen we als oorzaak het hanteren van verouderde gegevens uit 2017 als startpunt voor de nieuwe verdeling.

Kijken we naar de stijgende kosten en daarmee het uitgavenniveau van de gemeente dan is de conclusie gerechtvaardigd dat het nieuwe verdeelmodel onvoldoende aansluit bij de feitelijke kosten van de gemeente Zeewolde.

3.2 Cluster Jeugd

In het nieuwe verdeelmodel zijn ook voor het cluster Jeugd diverse verdeelmaatstaven gewijzigd en/of verdwenen. Ook hier krijgt de vereenvoudiging van het verdeelmodel te veel aandacht. Totaal is het aantal maatstaven van 12 naar 4 teruggebracht. Dit pakt voor Zeewolde minder goed uit.

Het hoge gewicht van de nieuwe maatstaf "Nieuwe regionale Centrum" veroorzaakt dat gemeenten met weinig centrumfunctie te weinig middelen toebedeeld krijgen. Dat komt omdat deze nieuwe maatstaf deels ook de bestaande maatstaf "Jongeren" alsmede "Medicijngebruik" en "Uitkeringsontvangers" verdringt. Grote steden profiteren hier juist weer van. De maatstaven samenhangend met "Huishoudens" krijgen een fors hoger gewicht in de nieuwe verdeling. Het aantal negatieve maatstaven vervalt grotendeels.

CLUSTER JEUGD		verschil in aantal Q	verschil in gewicht P	hoeveelheids verschil	prijsverschil	herverdeel-effect
JEUGD	basisonderwijsleerlingen met leerlingengewicht 0.3	-57,00	2.984,37	€ 7,63	€ 0,00	€ 7,63
JEUGD	basisonderwijsleerlingen met leerlingengewicht 1.2	-28,00	4.685,49	€ 5,88	€ 0,00	€ 5,88
JEUGD	bijstandshuishoudens met minderjarige kinderen	-103,67	-1.206,16	€ -5,60	€ 0,00	€ -5,60
JEUGD	eenouderhuishoudens	-643,00	-1.144,48	€ -32,99	€ 0,00	€ -32,99
JEUGD	eenouderhuishoudens die bijstand ontvangen	-84,67	-3.195,23	€ -12,13	€ 0,00	€ -12,13
JEUGD	eenouderhuishoudens met 2 of meer kinderen	-264,00	-2.336,90	€ -27,65	€ 0,00	€ -27,65
JEUGD	gemiddeld gestandaardiseerd inkomen (hh met kinderen)	-1.870,68	895,87	€ 75,12	€ 0,00	€ 75,12
JEUGD	gemiddeld gestandaardiseerd inkomen (particuliere hh)	-6.481,17	228,92	€ 66,50	€ 0,00	€ 66,50
JEUGD	huishoudens met laag inkomen boven drempel	1.306,50	2.280,17	€ 0,00	€ 133,54	€ 133,54
JEUGD	jeugdigen in gezinnen met armoederisico	-461,10	-448,98	€ -9,28	€ 0,00	€ -9,28
JEUGD	jongeren	0,00	-570,00	€ 0,00	€ -128,06	€ -128,06
JEUGD	nieuwe regionale centrummaatstaf (max 60km)	11.760,00	40,04	€ 0,00	€ 21,11	€ 21,11
JEUGD	omgevingsadressendichtheid	8.007,61	-22,98	€ 0,00	€ -8,25	€ -8,25
JEUGD	ouders met langdurig psychisch medicijngebruik	-128,11	-6.609,98	€ -37,96	€ 0,00	€ -37,96
JEUGD	uitkeringsontvangers minus bijstandontvangers	-875,00	-1.615,71	€ -63,37	€ 0,00	€ -63,37
Totaal				€ -33,85	€ 18,34	€ -15,51

De weergegeven gewichten zijn de oorspronkelijke gewichten vermenigvuldigd met de uitkeringsfactoren, indien van toepassing. Voor de huidige verdeling 2019 is de uitkeringsfactor gelijk aan 1,0479 en voor de nieuwe verdeling 2019 is dit gelijk aan 1,5390. Het hoeveelheidsverschil per inwoner is in sommige situaties gelijk aan 0 in verband met het wel of niet voorkomen van deze maatstaven in de huidige en/of nieuwe verdeling.

In onderstaande tabel zien we de verschillen tussen de oude en nieuwe verdeling terug.

<i>verdeelmaatstaven</i>	<i>Oud</i>	<i>Nieuw</i>
Jongeren	4.408.000	1.344.000
Medicijngebruik	847.000	0
Uitkeringsontvangers	1.414.000	0
(Eenouder)huishoudens	1.748.000	2.979.000
Negatieve maatstaven	-/-3.461.000	-/- 184.000
Regionale centrummaatstaf	0	471.000
Totaal	€ 4.956.000	€ 4.610.000

De gemeente Zeewolde ontvangt als gevolg van de herverdeling € 346.000 minder voor het cluster Jeugd.

Status	Cluster	Maatstaf	Aantal	Gewicht	Uitkeringsfactor	Uitkering
Huidig 2019	JEUGD	basisonderwijsleerlingen met leerlingengewicht (	57	-1939,1933	1,539	-€ 170.109
Huidig 2019	JEUGD	basisonderwijsleerlingen met leerlingengewicht 1	28	-3044,5494	1,539	-€ 131.194
Huidig 2019	JEUGD	bijstandshuishoudens met minderjarige kinderen	103,67	783,7428	1,539	€ 125.039
Huidig 2019	JEUGD	eenouderhuishoudens	643	743,6661	1,539	€ 735.904
Huidig 2019	JEUGD	eenouderhuishoudens die bijstand ontvangen	84,67	2076,2062	1,539	€ 270.530
Huidig 2019	JEUGD	eenouderhuishoudens met 2 of meer kinderen	264	1518,4777	1,539	€ 616.942
Huidig 2019	JEUGD	gemiddeld gestandaardiseerd inkomen (hh met ki	1.870,68	-582,1199	1,539	-€ 1.675.884
Huidig 2019	JEUGD	gemiddeld gestandaardiseerd inkomen (particulie	6.481,17	-148,7467	1,539	-€ 1.483.655
Huidig 2019	JEUGD	jeugdigen in gezinnen met armoederisico	461,1	291,7418	1,539	€ 207.028
Huidig 2019	JEUGD	jongeren	5.012,00	544,6023	1,539	€ 4.200.709
Huidig 2019	JEUGD	ouders met langdurig psychisch medicijngebruik	128,11	4295,0509	1,539	€ 846.830
Huidig 2019	JEUGD	uitkeringsontvangers minus bijstandsontvangers	875,00	1049,8612	1,539	€ 1.413.748
Totaal huidige verdeling						€ 4.955.888

Status	Cluster	Maatstaf	Aantal	Gewicht	Uitkeringsfactor	Uitkering
Nieuw 2019	JEUGD	huishoudens met laag inkomen boven drempel	1.306,50	2175,9157	1,0479	€ 2.979.047
Nieuw 2019	JEUGD	jongeren	5.012,00	255,8743	1,0479	€ 1.343.890
Nieuw 2019	JEUGD	nieuwe regionale centrummaatstaf (max 60km)	11.760,00	38,2121	1,0479	€ 470.906
Nieuw 2019	JEUGD	omgevingsadressendichtheid	8.007,61	-21,9337	1,0479	-€ 184.052
Totaal nieuwe verdeling						€ 4.609.791

verschil **€ -346.097**

3.3 Overige clusters

De verschillen voor het cluster Basisvoorzieningen evenals Participatie zijn voor Zeewolde relatief beperkt ten opzichte van de andere bijstellingen in het Sociaal domein. Deze worden daarom slechts kort toegelicht.

Cluster Basisvoorzieningen Sociaal domein

Ook bij het cluster Basisvoorzieningen Sociaal domein zien we een te ver doorgeschoten vereenvoudiging in het nieuwe model door het bewust terugbrengen van het aantal maatstaven van 24 naar 5. Daarvoor in de plaats is het gewicht van het aantal "Inwoners" toegenomen alsmede een nieuwe maatstaf "Centrumfunctie" geïntroduceerd. Ook hier zien we dus het bewust inbrengen van groot stedelijke kenmerken (inwoners en centrumfunctie) ten koste van kleinere gemeenten.

In onderstaande tabel zien we de verschillen tussen de oude en nieuwe verdeling terug.

<i>verdeelmaatstaven</i>	<i>Oud</i>	<i>Nieuw</i>
maatstaven ihkv Sociale structuur	1.495.000	188.000
demografisch vnl. aantal inwoners	1.356.000	2.842.000
fysieke maatstaven	66.000	0
klantenpotentieel/centrumfunctie	360.000	524.000
overige maatstaven	<u>2.000</u>	<u>0</u>
Totaal	€ 3.279.000	€ 3.554.000

De gemeente Zeewolde ontvangt als gevolg van de herverdeling € 274.000 meer voor het cluster Basisvoorzieningen.

Cluster Participatie

Ook bij dit cluster zien we een vereenvoudiging in het nieuwe model door het bewust terugbrengen van het aantal maatstaven van 8 naar 4. In onderstaande tabel zien we de verschillen tussen oud en nieuw terug.

<i>verdeelmaatstaven</i>	<i>Oud</i>	<i>Nieuw</i>
maatstaven ihkv Sociale structuur	1.546.000	2.131.000
demografische vnl. aantal inwoners	281.000	0
klantenpotentieel + OAD	<u>181.000</u>	<u>0</u>
Totaal	€ 2.008.000	€ 2.131.000

De gemeente Zeewolde ontvangt als gevolg van de herverdeling € 123.000 meer voor Participatie.

4. Algemene eigen middelen nader geanalyseerd

Net als bij het vorige verdeelmodel wordt door de fondsbeheerders in een bepaalde mate rekening gehouden met de eigen inkomsten van de gemeente. De fondsbeheerders noemen dit de *Algemene Eigen Middelen*, niet te verwarren met het gemeentelijk begrip algemene middelen of de algemene dekkingsmiddelen als onderdeel van het Programma Bestuur en Ondersteuning zoals gehanteerd in de begroting. Gemeenten worden geacht deze eigen inkomsten zelf te behalen. De mate waarin is een bestuurlijke keuze. De uitkomst van het Klassiek en het Sociaal domein *plus* de verevening van de eigen inkomsten bepaalt de uiteindelijke hoogte van de algemene uitkering voor de gemeente.

Deze Algemene Eigen Middelen bestaat uit een tweetal onderdelen:

1. Onroerende Zaakbelasting (OZB)
2. Overige Eigen Middelen (OEM)

4.1 Onroerende Zaakbelasting

Ook bij het nieuwe verdeelmodel handhaven de fondsbeheerders een verevening van de algemene uitkering op basis van de WOZ-waarde¹ in de gemeente. Deze verevening geschiedt door de WOZ-waarden van de woningen en de niet woningen om te rekenen naar de zgn. belastingcapaciteit aan de hand van rekentarieven. Er zijn er drie: één voor eigenaar woningen, één voor eigenaar niet-woningen en één voor gebruiker niet-woningen. Het daadwerkelijke door de gemeente gehanteerde eigen OZB-tarief is niet van invloed op de verevening omdat uitgegaan wordt van een voor alle gemeenten gelijk rekestarief. Anders gezegd, het gaat de fondsbeheerders dus om de *belastingcapaciteit*, niet om de feitelijke opbrengst die een gemeente kan genereren.

In het nieuwe verdeelmodel worden de rekentarieven waarmee de belastingcapaciteit wordt vastgesteld geactualiseerd. De rekentarieven worden gelijk getrokken met de landelijke gemiddelde tarieven (peil 2019 en later in het proces peil 2023), waardoor verschillen in de WOZ-waarde tussen gemeenten beter in de verdeling worden meegenomen.

Actualisatie rekentarieven en verhogen van het percentage

Grondslag	Huidig Rekestarief (2019)	Nieuw rekestarief
Woning eigenaren	0,09995%	0,11218%
Niet-woning gebruikers	0,12648%	0,20342%
Niet-woning eigenaren	0,15694%	0,26777%

Bij het huidige verdeelmodel verevent het gemeentefonds de woningen voor **80%** op basis van de WOZ-waarde en voor de niet-woningen **70%**. Dit wordt onder het nieuwe verdeelmodel voor zowel woningen als niet-woningen verhoogd naar **90%**.

Status	Cluster	Maatstaf	Aantal	Gewicht	Uitkeringsfactor	Uitkering
Huidig 2019	OZB	vast bedrag	1	34965	1,539	€ 53.810
Huidig 2019	OZB	woonruimten	9.935,00	-26,74	1,539	€ -408.848
Huidig 2019	OZB	WOZ niet-woningen eigenaar	602.350.000,00	-0,0016	1	€ -945.196
Huidig 2019	OZB	WOZ niet-woningen gebruiker	547.050.000,00	-0,0013	1	€ -692.007
Huidig 2019	OZB	WOZ woningen eigenaar	1.802.800.000,00	-0,0010	1	€ -1.802.043
						€ -3.794.284

Status	Cluster	Maatstaf	Aantal	Gewicht	Uitkeringsfactor	Uitkering
Nieuw 2019	OZB	vast bedrag	1	49821,6285	1,0479	€ 52.209
Nieuw 2019	OZB	woonruimten	9.935,00	3,3762	1,0479	€ 35.150
Nieuw 2019	OZB	WOZ niet-woningen eigenaar	702.733.500,00	-0,0027	1	€ -1.881.703
Nieuw 2019	OZB	WOZ niet-woningen gebruiker	702.733.500,00	-0,002	1	€ -1.429.472
Nieuw 2019	OZB	WOZ woningen eigenaar	2.028.150.000,00	-0,0011	1	€ -2.275.138
						€ -5.498.954

verschil **€ -1.704.670**

¹ De WOZ-waarde is tevens de grondslag voor de heffing van de OZB

Voor Zeewolde betekent dit dat de belastingcapaciteit voor € 1,7 mln. zwaarder gaat meetellen in de verevening van de algemene uitkering.

4.2 Overige eigen middelen

De fondsbeheerders hebben uiteindelijk de keuze gemaakt om als benadering van de overige eigen middelen van de gemeente een vast bedrag per inwoner (€ 118) te prikken. Dit bedrag kent geen nadere specificatie. Gemeenten worden gewoon geacht dit bedrag aan eigen inkomsten te genereren. Deze keuze van de fondsbeheerders leidt tot herverdeeffecten waar nauwelijks aandacht aan wordt besteedt. Een fictief bedrag per inwoner is namelijk relatief gunstig voor grote gemeenten met veel eigen inkomsten en ongunstig voor kleinere gemeenten met minder eigen inkomsten. Ook de ROB heeft dit in haar advies onderkend.

Zeewolde ondervindt van deze wijziging in de verdeling een groot nadeel van maar liefst € 1.936.000 N

Status	Cluster	Maatstaf	Aantal	Gewicht	Uitkeringsfactor	Uitkering
Huidig 2019	OEM	bedrijfsvestigingen	2.988,00	-3,2523	1,539	€ -14.955
Huidig 2019	OEM	bewoonde oorden 1931	0,00	-1,3500	1,539	€ 0
Huidig 2019	OEM	bewoonde oorden 1931 in historische kern	0,00	-3,6968	1,539	€ 0
Huidig 2019	OEM	bijstandsontvangers	291,33	-89,9297	1,539	€ -40.320
Huidig 2019	OEM	eenouderhuishoudens	643,00	-8,9812	1,539	€ -8.887
Huidig 2019	OEM	eenpersoonshuishoudens	2.928,00	-0,9076	1,539	€ -4.090
Huidig 2019	OEM	gewichtleerlingen boven drempel	0,00	-99,6960	1,539	€ 0
Huidig 2019	OEM	groei jongeren	0,00	-11,0533	1,539	€ 0
Huidig 2019	OEM	groei leerlingen	55,30	-9,5098	1,539	€ -809
Huidig 2019	OEM	huishoudens	9.471,00	-3,9124	1,539	€ -57.026
Huidig 2019	OEM	huishoudens met laag inkomen	2.165,00	-1,9006	1,539	€ -6.332
Huidig 2019	OEM	huishoudens met laag inkomen boven drempel	1.171,50	-19,6659	1,539	€ -35.456
Huidig 2019	OEM	inwoners	22.309,00	-6,6136	1,539	€ -227.066
Huidig 2019	OEM	ISV herstructurering	0,00	-326.250,1347	1,539	€ -1
Huidig 2019	OEM	ISV stadsvernieuwing	0,00	-531.577,7431	1,539	€ 0
Huidig 2019	OEM	jongeren	5.012,00	-10,4592	1,539	€ -80.675
Huidig 2019	OEM	kernen	6,00	-390,7977	1,539	€ -3.609
Huidig 2019	OEM	kernen * bodemfactor nietkom	6,30	-639,5512	1,539	€ -6.201
Huidig 2019	OEM	kernen > 500 adressen	3,00	-2.393,7571	1,539	€ -11.052
Huidig 2019	OEM	leerlingen (voortgezet) speciaal onderwijs	0,00	-9,9504	1,539	€ 0
Huidig 2019	OEM	leerlingen voortgezet onderwijs	481,60	-15,9746	1,539	€ -11.840
Huidig 2019	OEM	lengte historisch water	0,00	-0,6700	1,539	€ 0
Huidig 2019	OEM	lokale klantenpotentielen	21.190,00	-1,6897	1,539	€ -55.104
Huidig 2019	OEM	minderheden	590,00	-13,8201	1,539	€ -12.549
Huidig 2019	OEM	minderheden boven drempel	0,00	-14,0435	1,539	€ 0
Huidig 2019	OEM	oeverlengte * bodemfactor totaal	5.815,68	-0,5045	1,539	€ -4.515
Huidig 2019	OEM	oeverlengte * dichtheid * bodemfactor totaal	5.350,31	-0,2505	1,539	€ -2.063
Huidig 2019	OEM	omgevingsadressendichtheid	8.007,61	-5,4705	1,539	€ -67.416
Huidig 2019	OEM	omgevingsadressendichtheid boven drempel	0,00	-1,0206	1,539	€ 0
Huidig 2019	OEM	oppervlakte bebouwing	239,00	-25,6258	1,539	€ -9.426
Huidig 2019	OEM	oppervlakte bebouwing * bodemfactor kom	112,00	-132,8039	1,539	€ -22.891
Huidig 2019	OEM	oppervlakte bebouwing * bodemfactor nietkom	133,35	-65,5534	1,539	€ -13.453
Huidig 2019	OEM	oppervlakte bebouwing kom	112,00	-49,1394	1,539	€ -8.470
Huidig 2019	OEM	oppervlakte bebouwing nietkom	127,00	-41,3310	1,539	€ -8.078
Huidig 2019	OEM	oppervlakte binnenwater	2.176,00	-1,6138	1,539	€ -5.404
Huidig 2019	OEM	oppervlakte buitenwater met plafond	0,00	-0,9887	1,539	€ 0
Huidig 2019	OEM	oppervlakte historische kern < 40 ha	0,00	-137,2794	1,539	€ 0
Huidig 2019	OEM	oppervlakte historische kern > 65 ha	0,00	-648,0586	1,539	€ 0
Huidig 2019	OEM	oppervlakte historische kern 40 tot 65 ha	0,00	-295,7518	1,539	€ 0
Huidig 2019	OEM	oppervlakte land	24.710,00	-1,7682	1,539	€ -67.242
Huidig 2019	OEM	oppervlakte land * bodemfactor totaal	25.698,40	-1,1292	1,539	€ -44.660
Huidig 2019	OEM	ouderen	2.854,00	-3,4976	1,539	€ -15.362
Huidig 2019	OEM	ouderen 75 t/m 85	885,00	-1,1547	1,539	€ -1.573
Huidig 2019	OEM	OZB WOZ niet-woningen eigenaar	547,05	-16,4101	1,539	€ -13.816
Huidig 2019	OEM	regionale klantenpotentielen	9.530,00	-0,9542	1,539	€ -13.994
Huidig 2019	OEM	uitkeringsontvangers	1.166,33	-3,6037	1,539	€ -6.468
Huidig 2019	OEM	vast bedrag	1,00	-10.193,5227	1,539	€ -15.688
Huidig 2019	OEM	woonruimten	9.935,00	7,2143	1,539	€ 110.304
Huidig 2019	OEM	woonruimten * bodemfactor kom	9.935,00	-2,1860	1,539	€ -33.423
						€ -819.610

Status	Cluster	Maatstaf	Aantal	Gewicht	Uitkeringsfactor	Uitkering
Nieuw 2019	OEM	inwoners	22.309,00	-117,8863	1,0479	€ -2.755.937
						€ -2.755.937

verschil **€ -1.936.327**

Over deze overige eigen middelen voor een gemeente valt nog het nodige te zeggen. Voor de fondsbeheerders bestaan deze eigen middelen uit de structurele baten afkomstig van:

1. Grondexploitatie
2. Overige baten en lasten en beheer van gronden en gebouwen (w.o. Erfpacht)

3. Overige belastingen (Toeristen, Forensen, Precario, Hondenbelasting.....)
4. Overige inkomsten (Treasury, Deelnemingen)
5. Mutaties in de algemene reserve en de resultatenrekening

De vraag die gesteld kan worden is of deze € 118 per inwoner voor Zeewolde wel redelijk en haalbaar is. Veel gemeenten komen daar niet eens aan toe. Ter vergelijking, Zeewolde heeft de navolgende eigen inkomsten in de meerjarenbegroting 2022–2026 geraamd:

Meerjarenbegroting

(In dit rapport worden de cijfers voor de begroting incl wijzigingen getoond. Er is hierdoor geen mogelijkheid om de primitive begroting te analyseren.)

Bedrijf: ZWD - Gemeente Zeewolde

	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
De overige eigen middelen voor een gemeente bestaan uit de baten uit:				
1. Grondexploitatie	-13.099.400,00	-13.099.000,00	-10.806.300,00	-10.327.900,00
2. Overige baten en lasten en beheer van gronden en gebouwen (w.o. Erfpacht)	-980.800,00	-1.006.750,00	-1.008.700,00	-1.008.700,00
3. Overige belastingen (Toeristen, Forensen, Precario, Hondenbelasting.....)	-3.515.000,00	-3.540.000,00	-3.540.000,00	-3.540.000,00
4. Overige inkomsten (Treasury, Deelnemingen)	-166.400	-166.300	-166.300	-166.300
5. Mutaties in de algemene reserve en de resultatenrekening	-7.419.593	-6.211.356	-6.556.615	-6.170.925
	-25.181.193,00	-24.023.406,00	-22.077.915,00	-21.213.825,00

Houden we rekening met zoals de fondsbeheerders dit zien, dan bedragen deze inkomsten gemiddeld rond de € 23 mln., maar daar zijn wel belangrijke kanttekeningen bij te plaatsen. Ik noem er enkele:

1. De grondexploitatie voor Zeewolde kent de komende jaren in totaliteit gezien winst, echter fluctueert dit wel per jaar. Van de opbrengsten gaan nog wel de kosten af. Dat betekent dat niet zo maar naar de verkoopopbrengsten van de gronden kan worden gekeken.

Een deel van deze voordelige resultaten zoals in de Programmabegroting 2022–2025 staat vermeld is reeds als tussentijdse winst opgenomen in het eigen vermogen van de gemeente Zeewolde. Tussentijds genomen winsten worden binnen de gemeente Zeewolde in eerste instantie toegevoegd aan de bekleemde bestemmingsreserve 'BBV-winst grondexploitaties'. Wanneer deze winsten volledig voldoen aan het voorzichtigheidsbeginsel, vindt overheveling plaats aan de reguliere bestemmingsreserve 'Bedrijfsrisico grondbedrijf'. De bestemmingsreserve 'Bedrijfsrisico Grondbedrijf' dient binnen de gemeente Zeewolde ter dekking van alle relevante bedrijfsrisico's verbonden aan de grondexploitaties en het opvangen van eventuele nadelige resultaten op complexen.

De fondsbeheerders geven zelf al aan dat de grondexploitatie gelet op de fluctuaties per gemeente moeilijk kan worden gezien als een stabiele inkomstenbron voor alle gemeenten. Dit maakt verevening moeilijk. Het moge duidelijk zijn dat de fondsbeheerders er toch min of meer vanuit gaat dat de gemeente een deel van haar taken bekostigd met positieve netto opbrengsten uit het grondbedrijf, alleen zal dit van gemeente tot gemeente verschillen.

2. De inkomsten rondom huur en pacht inzake het beheer gebouwen en gronden voor Zeewolde doen zich voor bij (cijfers 2023), zie volgende bladzijde.

Bij de inkomsten voor sport en zwembaden gaat het om huren en pachten, niet om de toegangsgelden. De vraag is of je deze inkomsten niet als onderdeel van de exploitatie moet zien. Bij het volledig privatiseren zouden deze inkomsten immers wegvallen naar de exploitant.

Tegenover de opbrengsten voor verhuur van de gymlokalen staan evenredige vergoedingen aan de scholen. De gemeente maakt hier netto geen winst op.

De inkomsten van de huur van de peuterspeelzalen worden weer gecompenseerd in de subsidies. Per saldo is er geen voordeel voor de gemeente.

Tegenover de opbrengsten van de veer staan ook kosten. Het is niet zo dat dit puur winst is voor de gemeente.

TV03 Beheer overige gebouwen en gronden			
PR-ZWD-030 - Beheer overige gronden	6003010	Beheer van gronden en landerijen	-114.500,00
PR-ZWD-031 - Beheer overige gebouwen	6003020	Beheer, verhuur, instandh. gebouwen	-62.000,00
TV04 Overhead			
PR-ZWD-040 - Gemeentelijke organisatie	6004040	Inkoop	-5.000,00
TV21 Verkeer en vervoer			
PR-ZWD-211 - Wegen binnen de bebouwde kom	6201020	Verharde openbare ruimte	-20.000,00
PR-ZWD-211 - Wegen binnen de bebouwde kom	6201080	VRIs en bewegwijzering	-2.000,00
PR-ZWD-213 - Openbare Verlichting	6201040	Verlichting wegen	-2.500,00
PR-ZWD-215 - Straatreiniging	6201060	Straatreiniging	-159.050,00
PR-ZWD-217 - Kabel en Leiding Inf.Centrum	6201000	Uitvoeringskosten 2.1	-15.000,00
PR-ZWD-217 - Kabel en Leiding Inf.Centrum	6201000	Uitvoeringskosten 2.1	-15.000,00
TV23 Recreative havens			
PR-ZWD-230 - Recreative pleziervaart	6203010	Jacht- en passantenhaven	-1.900,00
TV25 Openbaar vervoer			
PR-ZWD-250 - Veerdiensten	6205010	Openbaar vervoer	20,00
PR-ZWD-250 - Veerdiensten	6205010	Openbaar vervoer	-31.420,00
TV34 Economische promotie			
PR-ZWD-341 - Promotie bedrijventerreinen	6304010	Promotie nieuwe bedrijvighe., werkers	-150.000,00
PR-ZWD-342 - Bevordering toerisme, recreatie	6304020	Promotie toerisme	-4.700,00
TV42 Onderwijshuisvesting			
PR-ZWD-420 - Basisonderwijs onderwijshuisv.	6402010	Huisvesting openbaar basisonderwijs	-10.000,00
PR-ZWD-420 - Basisonderwijs onderwijshuisv.	6402010	Huisvesting openbaar basisonderwijs	-1.000,00
PR-ZWD-421 - Spec.(vgz)onderw., onderw.huisv	6402030	Huisvesting speciaal onderwijs	-60.000,00
PR-ZWD-421 - Spec.(vgz)onderw., onderw.huisv	6402030	Huisvesting speciaal onderwijs	-27.000,00
PR-ZWD-423 - Tijd.huisvestingsvz. onderwijs	6402010	Huisvesting openbaar basisonderwijs	-29.000,00
TV43 Onderwijsbeleid en leerlingzaken			
PR-ZWD-434 - Peuterspeelzalen	6403050	Peuterspeelzalen	-20.500,00
TV52 Sportaccommodaties			
PR-ZWD-520 - Binnensportaccommodaties	6502010	Binnensport	-84.000,00
PR-ZWD-520 - Binnensportaccommodaties	6502010	Binnensport	-64.000,00
PR-ZWD-520 - Binnensportaccommodaties	6502010	Binnensport	-11.000,00
PR-ZWD-520 - Binnensportaccommodaties	6502010	Binnensport	-24.000,00
TV57 Openbaar groen en (openlucht) recreatie			
PR-ZWD-574 - Gemeentelijke recreatievoorz.	6507050	Hobbyclubs en volkstuindervereniging	-4.200,00
TV61 Samenkracht en burgerparticipatie			
PR-ZWD-617 - Samenlevingsopbouwwerk	6601020	Sociaal en cultureel werk en AMW	-36.000,00
TV74 Milieubeheer			
PR-ZWD-740 - Milieubeleid	6704010	Milieubeheer	-53.000,00
			-1.006.750,00

3. De navolgende inkomsten doen zich voor bij de overige belastingen (cijfers 2023):

TV34 Economische promotie			
PR-ZWD-343 - Baten forensenbelasting	Forensenbelasting	Belastingen op huishoudens	-375.000,00
PR-ZWD-344 - Baten toeristenbelasting	Toeristenbelasting	Belastingen op producenten	-3.165.000,00
			-3.540.000,00

Ik denk dat deze cijfers inderdaad gezien kunnen worden als echte eigen inkomsten van de gemeente. Hier heeft de gemeente immers veel bestuurlijke vrijheid om de hoogte van de tarieven en daarbij de inkomsten vast te stellen.

4. De inkomsten uit treasury bestaan o.a. uit de intern toegerekende rente. Renteopbrengsten als gevolg van beleggingen is en wordt beperkt door de invoering van het Schatkistbankieren. Wel vormen de dividend op de aandelen een structurele inkomstenbron voor de gemeente.

TV05 Treasury			
PR-ZWD-050 - Nutsvoorzieningen	Nutsvoorzieningen	Dividenden en winsten	-111.000,00
PR-ZWD-051 - Overige financiële middelen	Financieringskosten	Overige goederen en diensten	-50.000,00
PR-ZWD-051 - Overige financiële middelen		Rente	-5.300,00
			-166.300,00

5. De reserves kunnen niet zo maar als structurele inkomstenbron voor de gemeente worden aangemerkt, op de duur raken de reserves zonder extra stortingen immers uitgeput. Het is dan ook beslist geen oneindige geldbron, ook al zien de fondsbeheerders dit kennelijk anders. Reserves kunnen op diverse manieren zijn gevormd, meestal om te sparen voor toekomstige uitgaven. Verstandig financieel beleid dus. Middelen worden daartoe uit de exploitatie gereserveerd. Het past dan ook niet dat de fondsbeheerders hieruit een greep willen doen. Tenslotte hebben veel gemeenten, waaronder Zeewolde tekorten in het Sociaal domein gedekt door op tijd gelden uit de exploitatie weg te zetten naar de reserves. Zuinige gemeenten die hun zaakjes financieel goed voor elkaar hebben worden hiermee feitelijk gestraft.

Als we de eerdere tabel corrigeren voor deze kanttekeningen en daarbij geen rekening houden met:

- de inkomsten uit het veer Zeewolde
- de huuropbrengsten onderwijs
- de huuropbrengsten peuterspeelzalen
- de inkomsten van sport en zwembaden
- de inkomsten uit rente
- de beschikkingen over de reserves

dan blijkt dat de geraamde eigen inkomsten voor de gemeente voor 2022 op een veel lager niveau ligt, namelijk € 4,3 mln. Zelfs over dit bedrag kun je nog discussie voeren. Duidelijk is dat het nieuwe verdeelmodel van de veronderstelling uitgaat dat de gemeente jaarlijks tenminste € 2,6 mln. (€ 118/per inwoner) binnenhaalt en dat dit volle bedrag dus in mindering wordt gebracht op de algemene uitkering. Daarmee wordt dus het feitelijke bedrag wat de gemeente binnenhaalt belangrijk opgesoupeerd. Dat de gemeente dit niet zo maar vrij te besteden op de plank heeft liggen mag duidelijk zijn. Het is dan ook niet verder uit te leggen.

Gecorrigeerde eigen inkomsten gemeente Zeewolde

De overige eigen middelen voor een gemeente bestaan uit de baten uit:

1. Grondexploitatie
2. Overige baten en lasten en beheer van gronden en gebouwen (w.o. Erfpacht)
3. Overige belastingen (Toeristen, Forensen, Precario, Hondenbelasting.....)
4. Overige inkomsten (Treasury, Deelnemingen)
5. Mutaties in de algemene reserve en de resultatenrekening

Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
0,00	0,00	0,00	0,00
-642.900,00	-644.850,00	-646.800,00	-646.800,00
-3.515.000,00	-3.540.000,00	-3.540.000,00	-3.540.000,00
-161.000	-161.000	-161.000	-161.000
0	0	0	0
-4.318.900,00	-4.345.850,00	-4.347.800,00	-4.347.800,00

5. Vergelijking met andere instellingsgemeenten

5.1 Voogdij 18+ gemeenten

In deze paragraaf wordt gezien in hoeverre instellingengemeenten op het gebied van Voogdij/18+ dezelfde problematiek kennen bij het Sociaal domein in het kader van de herijking van het gemeentefonds. Zeewolde is geen gemeente die Jeugdzorginstellingen op haar grondgebied kent in het kader van voogdij/18+.

De kosten voor voogdij/18+ treden op bij de Jeugdinstanties. Om deze gemeenten te identificeren heb ik gebruik gemaakt van een lijst met gemeenten welke volgens de decembercirculaire 2020 een aanvullende voogdijregeling ontvingen van meer dan € 500.000. Zeewolde valt daar niet onder. Een verdere vergelijking is dan ook niet zinvol.

Los van het feit of het een gemeente met voogdij/18+ betreft heb ik gekeken naar welke gemeenten voor Jeugd een fors nadeel kennen. De top 15 gemeenten staan in de weergegeven tabel. Zeewolde is ter info genoemd. We zien dat de meeste nadeelgemeenten klein tot middelgroot zijn. Het hoe of waarom is niet uitlegbaar.

Top 15 nadeelgemeenten Jeugd	herverdeelt effect jeugd per inw.
Pijnacker-Nootdorp	-85,13
Heerhugowaard	-78,68
Zoeterwoude	-74,39
Woudenberg	-68,66
Almere	-67,53
Sliedrecht	-63,75
Houten	-61,93
Ermelo	-54,46
Beemster	-53,19
Lansingerland	-49,12
IJsselstein	-45,94
Zoetermeer	-45,53
Voorschoten	-45,04
Oegstgeest	-43,65
Baarn	-42,10
Zeewolde	-15,51

5.2 Gemeenten met veel institutionele huishoudens

Een andere benadering is om te kijken naar gemeenten met relatief veel personen in institutionele huishoudens. Deze benadering omvat alle instellingen met eigen bewoners. De aanwezigheid van (meerdere) instellingen kan leiden tot een cumulatieve van kosten. Zo zal een instellingsbewoner waarschijnlijk gebruik maken van meerdere voorzieningen binnen het sociaal domein. Zeewolde kent in tegenstelling tot de andere twee brongemeenten nauwelijks zorginstellingen. Vandaar dat hier ook verder geen aandacht aan besteed wordt.

Effect per inwoner	sociaal domein	basis	jeugd	participatie	wmo
Gennep	-237,41	-20,80	-52,21	3,67	-168,07
Zoeterwoude	-236,72	-4,36	-74,39	-2,15	-155,82
Maasgouw	-125,25	-14,17	26,44	2,42	-139,94
Grave	-127,30	-3,49	3,06	7,53	-134,40
Westervoort	-178,32	-20,27	-34,63	10,94	-134,36
Westerwolde	-106,43	-32,42	53,84	1,61	-129,46
Baarn	-186,45	-13,58	-42,10	-3,79	-126,98
Ermelo	-180,98	-1,88	-54,46	-0,71	-123,93
Sliedrecht	-198,49	-19,97	-63,75	8,52	-123,29
Gilze en Rijen	-116,96	-13,92	15,45	5,05	-123,54
Zutphen	-158,82	-26,41	-21,24	3,15	-114,32
Echt-Susteren	-89,90	-15,33	40,99	-3,68	-111,88
Oisterwijk	-97,03	-3,70	15,98	-1,97	-107,34
Vught	-88,91	-0,80	6,08	11,36	-105,55
Renkum	-82,26	-14,62	24,41	12,73	-104,78
Zeist	-134,64	-16,56	-10,09	-5,81	-102,18
Den Helder	-96,39	-24,95	27,16	0,96	-99,56
Cranendonck	-58,64	0,00	35,18	0,00	-93,82
Assen	-133,99	-9,28	-20,77	-10,82	-93,12
Utrechtse Heuvelrug	-109,36	0,89	-16,86	-1,60	-91,79
Zeewolde	-82,26	12,30	-15,51	5,52	-84,57
Landelijk	-69,74	-7,01	18,23	-6,40	-74,56

Zeewolde heeft 94 personen in institutionele huishoudens ten opzichte van 22.879 huishoudens. Het relatieve aandeel bedraagt daarmee 0,4% (ter vergelijking: Ermelo 4,4%, Harderwijk 1,9%). Zeewolde heeft dus nauwelijks te maken met zorginstellingen.

In de tabel staan de gemeenten met relatief veel personen in institutionele huishoudens genoemd. Vrijwel al deze gemeente ondervinden een fors nadeel van de herverdeling voor het cluster Wmo. Het hoe of waarom is hier wederom niet uitlegbaar. Ter informatie is Zeewolde genoemd.

6. Overige zaken

6.1 Ingroeipad

De fondsbeheerders stellen een overgangsmaatregel voor bij de invoering van de nieuwe verdeling van het gemeentefonds in 2023. Deze overgangsmaatregel duurt voor de nadeelgemeenten 10 jaar en voor de voordeelgemeenten 25 jaar. Het voorstel is om de eerste vier jaar de herverdeling te beperken tot een maximum van € 60 per inwoner. Die maximering geldt dan tot 2027. In 2026 komt mogelijk opnieuw een evaluatie van het gemeentefonds. Hier is nog geen besluit over, laat staan wat met de uitkomsten van de voorgestelde evaluatie gaat gebeuren. De enige zekerheid is die we hebben is dat de cijfers met dit voorstel voor de eerste vier jaar dan vastliggen, wat daarna gebeurd is onzeker.

Maximum nadeel ivm overgangs-regeling	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Ermelo	-403.000	-806.000	-1.209.000	-1.611.000	-2.014.000	-2.417.000	-2.820.000	-3.169.000
Harderwijk	-714.000	-1.237.000	-1.237.000	-1.237.000	-1.237.000	-1.237.000	-1.237.000	-1.237.000
Zeewolde	-335.000	-669.000	-1.004.000	-1.249.000	-1.249.000	-1.249.000	-1.249.000	-1.249.000

6.2 Verdere procesgang/acties

In oktober 2021 is contact gelegd met zowel PAUW als met het de Raad voor Openbaar Bestuur (ROB). Aan het ROB zijn ambtelijk vanuit MIZ diverse punten voorgelegd als gevolg van de herverdeling. Dit betreft o.a.:

1. De uitname van het woonplaatsbeginsel tegen historische kosten in relatie tot de herijking;
2. De scheefheid bij de nieuwe verdeling voor het sociaal domein in relatie tot de werkelijke kosten waar de gemeente mee te maken heeft;
3. Het gevoel dat geen rekening wordt gehouden met de bijzondere positie van de instellingsgemeenten/zorggemeenten als groep;
4. Het hoge bedrag van de overige eigen middelen (€ 118 per inwoner);
5. De onzekerheid over de periode na 2026. Het ministerie heeft geen harde toezeggingen gedaan (te vrijblijvend door enkel te monitoren) dat ze hier na 2026 opnieuw naar kijkt.

Op 19 oktober jl. is het advies rapport van het ROB verschenen. Samenvattend stelt dit rapport dat de nieuwe verdeling gemeentefonds slechts onder voorwaarden en voor beperkte tijd aanvaardbaar is. De nieuwe verdeling is – zo zegt ROB in zijn advies *Herverdeling gemeentefonds* – beter dan de oude, maar kent nog steeds problemen. De financiële gevolgen voor een groot aantal gemeenten roepen vragen op. Zo ziet bijvoorbeeld een aantal kleinere gemeenten met veel sociale problemen zich geconfronteerd met forse nadelige gevolgen die niet goed verklaarbaar zijn. De ROB adviseert de minister deze en andere niet beoogde nadelige effecten *eerst te onderzoeken voordat* de nieuwe verdeling ingevoerd kan worden. Verder stelt de ROB dat de houdbaarheid van deze verdeling beperkt is, en stelt daarom voor de invoering te beperken tot een periode van 3 jaar met maximaal herverdeeleeffect van € 15 per inwoner per jaar. Tegelijkertijd dringt het ROB er op aan direct te starten met een gedegen en uitgebreide onderhoudsagenda om de tekortkomingen in het nu voorliggende verdeelvoorstel op te lossen. Het is te vrijblijvend om met een her-evaluatie te wachten tot 2027, zoals de minister voorstelt.

Inmiddels heeft de VNG besloten om de ALV van de VNG van 26 november 2021 uit te stellen tot 4 februari 2022 “vanwege” de aangescherpte coronamaatregelen. Zij verwacht bovendien dat op een aantal belangrijke dossiers, waaronder de kabinetsformatie en de herijking gemeentefonds, dan meer bekend is. Uiteraard heeft m.i. dit uitstel alles te maken met de herverdeling van het gemeentefonds alsmede de verdeeldheid die hierdoor ontstaat bij het hoofdbestuur van de VNG. Recentelijk is dit overigens weer vervroegd naar januari.

Voorts zijn zowel ambtelijk als bestuurlijk contacten gelegd met gemeenten welke zich in een vergelijkbare nadeelpositie bevinden. Inmiddels zijn deze lijntjes samengekomen en werken een flink aantal gemeenten

samen om het besluitvormingsproces en de huidige uitkomsten van het verdeelmodel te beïnvloeden. Ermelo (bestuurlijk) en MIZ (ambtelijk) heeft zich aangesloten bij de groep Gennep/Krumpenerwaard. Binnen het OGON is bovendien bestuurlijk afgesproken tussen de drie brongemeenten om gezamenlijk in dit dossier op te trekken. De drie brongemeenten houden elkaar van de voortgang op de hoogte.